

ÄNTLIGEN FLYGER JÄRNFJÄRILEN FRITT

Aung San Suu Kyi, 68, har kallats för Järnfjärilen. Ett annat av hennes smeknamn är The Lady, för detta är en elegant demokratikämpa. Efter 16 år i husarrest blev hon fri 2010 och kunde nyligen hämta Nobels fredspris, som hon tilldelades för 21 år sedan. Hon är dotter till Burmas folkhjärte Aung San, som mördades när hon bara var två. Som student i Storbritannien mötte hon Michael Aris, som blev hennes man och far till de två söner. Men när Suu Kyi besökte sin döende mor Khin Kyi i Burma 1988, mötte hon en växande demokratirörelse. De bad henne – folkhjärtens dotter – att bli ledare. Det kom att bli hennes livsuppgift. Medan familjen for hem till Oxford, stannade Suu Kyi kvar. När maken var döende i cancer vägrade regimen i Burma låta honom besöka Suu Kyi – och hon vägrade lämna landet. Michael dog 1999 utan att de hade fått träffas en sista gång. I dag sitter The Lady i parlamentet.

Magiska och mäktiga MANDALAY

Fredspristagaren Aung San Suu Kyi är fri från sin husarrest och Burma håller på att öppnas upp för omvärlden. Också för turister. Fotografen och Burmafantasten Jonas Gratzer visar upp sin favoritstad i det undersköna landet olikt alla andra – magiska Mandalay.

Av Johan Augustin Foto Jonas Gratzer

● Varför ska man åka till Burma? Landet har fortfarande en militärregim med liten respekt för mänskliga rättigheter. Frilansfotografen **Jonas Gratzer**, som bor i *Bangkok* och har hela Sydostasien som arbetsfält, menar att Burmas folk är det mest genuint vänliga han mött – och att de kommer att göra allt de kan för att hjälpa dig som turist. Eftersom Burma fram till 1948 var en brittisk koloni, så talar också många burmeser ganska bra engelska.

Mandalay är Burmas näst största stad efter *Rangoon*. Den ligger mitt i landet längs med Burmas pulsåder, den mäktiga *Irrawaddy-floden*, och har cirka en miljon invånare. Med sin enorma rikedom på buddistiska tempel och pagoder, räknas staden som landets kulturella och religiösa centrum. Mandalay andas mystik vänd

Skymning över Irrawaddyfloden och lokalbefolkningen tar ett kvällsdopp i det ljumma vattnet.

Buddhistiska munkar på en tempelgård i Mandalay.

En kvinna matar duvorna på tempelgården till Shwe In Bin Kyaung-klostret.

Shwe In Bin Kyaung, ett kloster byggt i teak.

Promenad på U Bein Bridge, världens längsta gångbro i teak.

forts och meditation, det finns nog få storsäder i världen där man tar mera vara på själen.

Buddhor och pagoder är synonymt med Mandalay, så vare sig du är religiös eller inte, börja med att besöka några av de heliga platserna – för magins skull.

Shwe In Bin Kyaung är ett kloster från 1895, helt byggt i teak. Guldbudd-

horna därinne tas om hand av trevliga och hjälpsamma munkar, som gärna visar upp sitt tempel. Hit ska du komma för att varva ner, prata med munkarna och njuta av lugnet, tycker Jonas Grätzer.

Klostret är öppet klockan 07–18 och inträdet är gratis.

Men glöm aldrig att ta av dig skorna innan du går in i ett kloster!

Vid foten av det heliga berget, *Mandalay Hill*, ligger *Kuthodaw Paya*, "Världens största bok". Pagoden från 1857 omringas av 729 stupor med buddhismens mest heliga texter inristade på sanskrit. Öppettider 08.30–17, inträde gratis. Guiden **Cherry**, en 66-årig, före detta engelsklärare, vet allt om platsens historia.

– Fråga bara efter Cherry när ni kommer hit så jag visar runt och berättar allt jag vet, ner till minsta detalj. Det här lavendelträdet blommar väldigt vackert om våren, säger hon och pekar på ett träd som är över 118 år gammalt.

Många av sevärdheterna är gratis, några tar 20 kronor i entré. Du kan också köpa en Mandalay Combo Ticket för runt 70 kronor som gäller för alla sevärdheter som tar inträde, och den biljetten kan du köpa i dörren.

Shoppingsugen? Då kan du överallt i Mandalay köpa buddhastatyer i trä, brons eller andra material, jadeföremål och burmesiska dockor – ofta direkt på gatan utanför sevärdheterna. Att pruta lite ingår i affären. Vill du köpa med dig äkta, antika föremål ska du bege dig till Pho La Pyae Handicraft Work

Shop på Saging Road. Här finns jadeskulpturer, teakbuddhor och halsband från landets norra delar, och många av föremålen är flera hundra år gamla. Butiken, som också är en minifabrik med tillverkning av burmesiska dockor, har öppet 07–17.

Burma är landet som du kommer vilja återvända till, vars människor fortfarande har de äkta leendena, eller som Jonas Grätzer säger:

– Diktaturen kan inte stoppa barnen från att komma fram till dig på gatan och fråga: "Hej, hur mår du?". Burma är lika med äkta glädje.

Bara 24 år gammal skrev Djungelbokens författare, **Rudyard Kipling**, den lyriska dikten Mandalay. I varje strof upprepas *On the road to Mandalay*, en rad som därefter blivit legendrisk och lånad till en rad bok- och sångtitlar.

....*Can't you 'ear their paddles chun-kin' from Rangoon to Mandalay?*

On the road to Mandalay,

Where the flyin'-fishes play,

An' the dawn comes up like thunder outer China 'cross the Bay! ●

4 missa-inte i Mandalay

U BEIN BRIDGE MAGISK UTSIKT

👁️ Ta med kameran och hoppa in i en taxi som kör dig till *U Bein Bridge*, även kallad *Amarapura Bridge*. Det är en 1,2 kilometer lång gångbro i teak, världens längsta, som vilar på 1 060 träpälmar och går i en båge över *Taungtha-man Lake*. Utsikten härifrån, över böndernas odlingar och sjön, är magisk. Här finns bitvis inget räcke att hålla sig i så höjdrädda bör hålla sig i mitten av bron. Och vill du inte gå över hela bron finns båttaxi för 30 kronor, gamla roddbåtar i trä som går i skytteltrafik över sjön.

Fotografen **Jonas Grätzers** tips för den som vill ha bästa bilderna är: Hyr en båttaxi och fånga ljuset som speglar sig i vattnet timmarna före solnedgången.

YA MOAN HLAING KALL ÖL OCH FLODFISK

🍷 Ya Moan Hlaing Beer Garden erbjuder fin utsikt, bra fototillfällen och dessutom, lokal burmesisk öl! Där sitter du med utsikt över *Irrawaddy-floden* och med en iskall Dagon-öl i handen – kan livet bli mycket bättre? Här serveras burmesisk mat, till exempel en mängd sallader, med halva vitlöksklyftor, grillat får, gristunga (för den som vill prova något nytt) och nyfångad fisk från floden – som huskatterna här är väldigt sugna på att få en munskbit av. Se till att komma hit precis innan solen sänker sig över floden för att få en perfekt avslutning på dagen!

📍 Öppet 07–22. Ligger alldeles vid Irrawaddyfloden. Fråga – alla vet var Ya Moan Hlaing ligger.

SAGAING GYLLENE PAGODER

👁️ Ta en taxi till den historiska staden *Sagaing*, 45 minuters bilresa sydväst om *Mandalay*. (Taxi kostar ungefär 200 kronor för en heldag.) När du åker över den nybyggda bron, *Sagaing Bridge*, har du en fantastisk utsikt över floden och *Sagaing Hill*, vars guldprydda pagoder glänser i solljuset. Det går att köra hela vägen upp till toppen, men du kan också ta en rask 20 minuters promenad uppför de gamla stentrapporna. Väl uppe möts du av färgglada mosaikplattor i varierande storlekar, som tillsammans bildar en pagod där en enorm gyllene buddha sitter i mitten. Utsikten över kullarna är fantastisk, glöm inte kameran!

MINGUN UT PÅ LANDET!

👁️ *Mingun* ligger ytterligare 45 minuter bort från *Sagaing* längs med floden. Du åker genom små, genuina byar, och det känns som om du är långt ute på Burmas landsbygd. Besök templet *Mingun Paya*, som ligger inne i en klippa. Följ också den branta stentrappan bredvid templet (det finns ett räcke här!) som tar dig upp till toppen av klippan, och du ser ut över den lilla byn med cirka tusen invånare. *Mingun Bell* väger 90 ton, och denna bronsklump är världens största, intakta kyrkklocka. Det går bra att testa ljudet genom att drämma till den med en klubba. Är du trött efter alla trappor kan du sedan ta en taxitur för 40 kronor genom *Mingun* i tråkärta dragen av två vita oxar.

Mandalay – Ta mig dit!

I hjärtat av Mandalay finns en stor marknad med allt från frukt till blommor.

FLYG: Från Bangkok går det många direktflyg till Rangoon, cirka 420 kr enkel resa, airasia.com. Från Rangoon kan du sedan ta buss till Mandalay, restid nio timmar, 90 kr. Researrangören *Kinaresor* satsar nu stor på resor till Burma, kinaresor.se, 13 dagar från 27 950 kr.

BO: *Mandalay Hill Resort Hotel* är ett av de finaste hotellen. Här bodde demokrati-kampen *Aung San Suu Kyi* på sin valturné. Vacker trädgård och fin swimmingpool med spa. Från 1000 kr för ett dubbelrum, mandalayhillresorthotel.com. *Mandalay City Hotel* ligger centralt, har swimmingpool och fräscha rum från 420 kr, mandalaycityhotel.com. *Silver Star Hotel* är enkelt, men rent, rum från 200 kr, silverstarhotelmandalay.com.

VISUM: Turistvisum krävs

BÄST TID ATT ÅKA: November till februari.

ANDRA HÖJDPUNKTER BURMA: *Yangon*, med världens största buddhistiska stupa (kultbyggnad), *Amarapura*, där du kan promenera på den gamla U Beins bro helt i teak, *Mount Popa*, där du kan bo uppe på berget med utsikt mot det märkliga pelarberget *Taung Kalat* med det gyllene klostret och *Bagan* där det finns fler stupor och tempel än katedraler i hela Europa.